

Grundläggande granskning av Kollektivtrafiknämnden

Region Halland

Mars 2024

*Anna Olsson Lindén
Pariya Baker Zell*

Innehållsförteckning

Inledning	03
Sammanfattande bedömning med rekommendationer	04
Granskningsresultat	05
- Planering och styrning	05
- Uppföljning	08
- Måluppfyllelse	11
- Internkontrollplan	12

Inledning

Bakgrund

Av kommunallagen och god revisionsledning följer att revisorerna årligen ska granska alla styrelser och nämnder.

Regionstyrelsen och nämnderna ska förvalta och genomföra verksamheten i enlighet med fullmäktiges uppdrag, lagar och föreskrifter. För att fullgöra uppdraget måste respektive organ bygga upp system och rutiner för styrning, uppföljning, kontroll och rapportering samt säkerställa att dessa rutiner tillämpas på avsett sätt. En bristfällig styrning och kontroll kan riskera att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge regionens revisorer ett underlag till uttalande i revisionsberättelse.

Följande övergripande revisionsfråga ska besvaras: *Har styrelsens och nämndernas förvaltning skett på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll?*

För att besvara den övergripande revisionsfrågan omfattar granskningen 25 underliggande revisionsfrågor som rör styrning, kontroll, åtgärder, måluppfyllelse för verksamheten och måluppfyllelse för ekonomin. Dessa presenteras i rapporten. Granskning av att Driftnämnd Kollektivtrafiken har beslutat delegationsordning och attestordning samt att nämndens verksamhet inkluderats i de samverkansformer som finns i regionen kring olika samverkansfrågor på ledningsnivå samt operativ nivå.

Revisionskriterier

Revisionskriterier i granskningen utgörs främst av *kommunallagen* 6:6 och följsamhet till fullmäktiges uppdrag i form av *Mål och budget 2023*. Ytterligare revisionskriterier är direktiv för styrning och uppföljning som fastställts av regionstyrelsen genom *Riktlinjer för planering och uppföljning (2019)* samt riktlinjer för intern kontroll som fastställts av regionfullmäktige genom *Reglemente Intern kontroll (2020, reviderat 2022)*. I enlighet med reglementet för intern kontroll har tjänsteorganisationen, regionkontoret, tagit fram tillhörande anvisningar. De av regionfullmäktige antagna *Reglemente för regionstyrelsen och driftnämnder (2022)* utgör grund för nämndernas och styrelsens ansvarsområden och uppgifter för år 2023.

Metod och avgränsning

Den översiktliga granskningen har skett genom dokumentanalys av verksamhetsplan, riskanalys, internkontrollplan och uppföljningsrapporter, genomgång av nämndens samtliga protokoll för revisionsåret samt intervjuer med representanter från verksamheten. I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2023.

Respektive granskningsområde bedöms med hjälp av signalsystem: grön (tillräckligt), gult (delvis tillräckligt), röd (otillräckligt) och grå (ej bedömningsbart).

Sammanfattande bedömning

Granskningsområde	Revisionell bedömning	Kommentar
Ändamålsenlighet <i>Baseras på revisionsfråga 1b, 3d, 4b, 5a, 6a, 7a, 8b, 8e</i>	Gul	Nämndens förvaltning har delvis fullgjorts på ett ändamålsenligt sätt under år 2023. Verksamheten har inte gjort en bedömning av måluppfyllelsen. Verksamhetsplanen saknar kvalitetsstyrning och beskrivning av uppdrag.
Ekonomiskt tillfredsställande <i>Baseras på revisionsfråga 5b</i>	Röd	Nämndens förvaltning har inte skett på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt under år 2023. Resultat mot internbudget är -13,2 mnkr, vilket motsvarar en avvikelse på 2,5 procent av budgeten.
Intern kontroll <i>Baseras på revisionsfråga 1a, 1c, 2a, 3a-c, 4a, 4c-e, 6b, 7b-c, 8a, 8c-d</i>	Grön	Den interna kontrollen hänförlig till nämndens förvaltning har varit tillräcklig under år 2023. Ett par utvecklingsområden har noterats kopplat till målens/nämnduppdragens samlade målbedömning som saknas och att beskrivning av nämndens uppdrag saknas i verksamhetsplanen.

Rekommendationer

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer till Kollektivtrafiknämnden:

- Säkerställ att bedömning av målen och verksamhetens egna utvecklingsområden lämnas vid uppföljning och årsredovisning
- Ange vidtagna eller planerade åtgärder vid uppföljningen av intern kontrollplanen
- Upprätta en verksamhetsplan som omfattar samtliga delar som ska ingå enligt regionens direktiv
- Fortsätt vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans och följ upp dess effekt

Granskningsresultat - Planering och styrning

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
1. Plan för verksamheten	a) Har nämnden antagit en plan för sin verksamhet?	Grön	<p>Driftnämnden beslutade vid sammanträdet den 20 januari 2023 att anta verksamhetsplanen för 2023. Styrelsen för Hallandstrafiken AB beslutade den 16 juni 2022 att fastställa Kollektivtrafikplan 2023, en plan som tidigare utgjort Hallandstrafikens verksamhetsplan.</p> <p>Nämnden kommer att inför verksamhetsåret 2024 upprätta både en kollektivtrafikplan (juni) och en verksamhetsplan (november – december). En åtgärd till följd av samordningen till den regiongemensamma verksamhetsplaneringen. Fram till årsskiftet 2022/2023 var Hallandstrafiken ett helägt bolag inom Region Halland som därefter övergått till driftnämnd med tillhörande förvaltning.</p>
	b) Är plan för verksamheten upprättad i enlighet med med regionens direktiv?	Gul	<p>Enligt regionens direktiv, <i>Riktlinje för planering och uppföljning</i>, ska verksamhetsplanen beskriva vad verksamheten ska prioritera under kommande period utifrån målstyrning, kvalitetsstyrning och ekonomistyrning. Verksamhetens uppdrag ska också beskrivas.</p> <p>Driftnämndens verksamhetsplan har avsnitt för målstyrning och ekonomistyrning, men inte kvalitetsstyrning. Vi noterar däremot att i uppföljningsrapporter har ytterligare ett avsnitt tillfogats, ett avsnitt för verksamhetsmätt. Verksamhetsmåten skulle kunna ses om en del av kvalitetsstyrningen. Till kommande år bör verksamhetsmätt inkluderas redan i verksamhetsplanen. Verksamhetens uppdrag beskrivs inte i verksamhetsplanen.</p> <p>Vid intervju framgår att verksamhetsplanen togs fram innan nämndens förvaltning var helt på plats. Verksamhetens kollektivtrafikplan innehåller en beskrivning av strategiska val och prioriteringar för Hallandstrafiken.</p>

Granskningsresultat - Planering och styrning

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
1. Plan för verksamheten	c) Är plan för verksamheten heltäckande, dvs. omfattar den nämndens samtliga verksamheter?	Gul	<p>Verksamhetsplanen saknar beskrivning av nämndens uppdrag utifrån det nya reglemente för år 2023 som fullmäktige beslutat om i juni 2022. Verksamhetsplanen inkluderar inte hur målen ska följas upp eller hur grunduppdraget ska kvalitetssäkras, vilket innebär att verksamheterna inte är synliggjorda.</p> <p>Vid intervju framgår att verksamhetsplanen togs fram innan nämndens förvaltning var på plats och att det är först nu, ett år senare, som alla delar inför upprättandet av en verksamhetsplan är på plats.</p>
2. Budget	a) Har nämnden antagit en budget för sin verksamhet?	Grön	Nämnden beslutade om en internbudget för sin verksamhet vid sammanträdet den den 20 januari 2023.
3. Mål	a) Finns mål formulerade för nämndens verksamhet?	Grön	<p>Nämnden har formulerat mål utifrån ett av fullmäktiges sju fokusområden. Nämnden har konkretiserat egna mål utifrån tre av fyra fullmäktigemål som tillhör detta fokusområde. Nämnden har även formulerat ett eget mål som benämns som "verksamhetens egna utvecklingsområden".</p> <p>Vi noterar dock att indikatorer kopplat till målen saknas i verksamhetsplanen. Dessa antas först i samband med UR1. Vid intervju framgår det att de är medvetna om att det gick fort i omställning från bolag till nämnd.</p>

Granskningsresultat - Planering och styrning

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
3. Mål	b) Finns mål formulerade för nämndens ekonomi?	Grön	Nämnden har angiven budgetram att förhålla sig till. Budgetramen har fastställts av regionfullmäktige den 23 november 2022 genom dess mål och budget för år 2023. Nämnden har antagit budget utifrån tilldelad budgetram.
	c) Är målen uppföljningsbara (mätbara)?	Grön	Samtliga mål som antagits i verksamhetsplanen har tillhörande indikatorer och målvärde, dessa framgår däremot först vid Uppföljningsrapport 1 där också utfall och kommentarer för indikatorerna presenteras. Det finns totalt sju indikatorer kopplat till nämndens mål.
	d) Är målen upprättade i enlighet med fullmäktiges direktiv?	Gul	<p>I nämndens verksamhetsplan berörs 1 av fullmäktiges 7 fokusområden. Fokusområdena är nedbrutna i fullmäktigemål. Nämnden har därefter inkluderat 3 av fullmäktiges totala 25 mål.</p> <p>Vid intervjuer framgår att verksamheten får ett urval av fullmäktigemål tilldelade sig i verksamhetssystemet Stratsys. En fördelning av mål har därmed skett inom tjänsteorganisationen.</p> <p>Revisionsfrågan bedöms, liksom tidigare år, utifrån att fullmäktige likställt samtliga fokusområden och mål för samtliga nämnder i Mål och budget 2023. Vi har förståelse för att nämnden har gjort avvägningen att vissa mål faller utanför deras grunduppdrag och därmed inte är direkt relevanta för nämnden. Samtidigt saknas en tydlig koppling mellan urvalet och fullmäktiges direktiv. En uttrycklig fördelning av mål från fullmäktige till specifika nämnder har däremot skett i Mål och budget 2024, vilket är en positiv utveckling.</p>

Granskningsresultat - Uppföljning

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
4. Rapportering och åtgärder	a) Har nämnden upprättat direktiv/ instruktion för rapportering?	Grön	<p>Nämnden omfattas av regiongemensamma riktlinjer för planering och uppföljning som fastställts av regionstyrelsen år 2019. Nämnden omfattas även av instruktion för uppföljning i fullmäktiges mål- och budgetdokument för 2023.</p> <p>Av dessa direktiv framgår att rapportering till fullmäktige ska ske genom uppföljningsrapport 1, uppföljningsrapport 2 samt årsredovisning. Utöver detta görs mindre omfattande månadsrapporter under några gånger om året. Presidierna i driftsnämnderna ska också träffa regionstyrelsens för en dialog utifrån verksamhets- och ekonomisk uppföljning.</p> <p>I nämndens verksamhetsplan framgår vilka dokument som ska upprättas för verksamhetsåret 2023, alltså både en kollektivtrafikplan samt en verksamhetsplan. Däremot anges inte hur och när uppföljning ska ske.</p>
	b) Sker rapportering i enlighet med direktiv?	Grön	<p>Nämnden har tagit del av uppföljningsrapport 1 vid sammanträdet den 31 maj 2023, uppföljningsrapport 2 vid sammanträdet den 28 september 2023 och årsredovisningen den 15 februari 2024.</p> <p>Månadsrapport per februari har antagits den 30 mars 2023 och månadsrapport per oktober antagits den 16 november 2023.</p> <p>Nämnden har haft nämndsdialog med regionstyrelsens arbetsutskott den 19 september 2023. Dialogen har protokollförts av regionstyrelsens arbetsutskott.</p>

Granskningsresultat - Uppföljning

Revisionsfrågor	Bedömning	Kommentar
<p>4. Rapportering och åtgärder</p> <p>c) Fokuserar rapportering på måluppfyllelse för verksamhet och ekonomi?</p>	<p>Grön</p>	<p>Uppföljningsrapporterna fokuserar på uppföljning av mål för verksamhet och ekonomi. Bedömning av måluppfyllelse för verksamheten framgår i uppföljningsrapport 1, 2 samt årsredovisning.</p> <p>Enligt uppföljningsrapport 1 redovisar nämnden ett underskott som uppgår till -4,4 Mnkr. Prognosen för helår 2023 är negativ och uppgår till -16,5 mnkr mot budget jämfört med ett underskott på -10 Mnkr i månadsrapport februari.</p> <p>Enligt Uppföljningsrapport 2 redovisar nämnden ett fortsatt underskott som uppgår till -1,5 Mnkr. Prognosen för helår 2023 är fortsatt -16,5 Mnkr mot budget.</p> <p>Enligt årsredovisning uppgår nämndens ackumulerad avvikelse mot budget för helåret 2023 till -13,2 Mnkr.</p> <p>Utmaningarna för Hallandstrafikens ekonomi består av två delar, dels minskade intäkter som en direkt följd av ett förändrat resandemönster sedan pandemin, dels omvärldsfaktorer som medfört att kostnaden för befintlig trafik har blivit väsentligt dyrare.</p>

Granskningsresultat - Uppföljning

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
4. Rapportering och åtgärder	d) Vidtar nämnden tydliga åtgärder för att nå mål för verksamheten?	Grön	<p>I uppföljningsrapport 1, 2 och vid årsredovisningen redovisas målstyrningen i samtliga. Däremot saknas en samlad bedömning av målen som nämnden tagit fram, istället lämnas bedömning på respektive indikator kopplade till målen.</p> <p>Indikatorerna vid uppföljningsrapport 1 och 2 visar nämnden ligger i fas med de önskade indikator mått som är satta.</p>
	e) Vidtar nämnden tydliga åtgärder för att nå mål för ekonomin?	Gul	<p>Bedömningen grundas på att åtgärder har vidtagits, men inte gett effekt för år 2023. Nämnden har inte fattat ett separat beslut om en åtgärdsplan. I uppföljningsrapport 1 och 2 har däremot ett särskilt avsnitt inkluderats med namnet "Åtgärdsplan", där vidtagna åtgärder beskrivits och följts upp till nämnden. Åtgärderna beskrivs bland annat vara kampanjer för att locka resenärer till kollektivtrafiken, samt åtgärder där effekten för resenärerna är så liten som möjligt, t.ex. nedläggande av butik för biljettförsäljning.</p> <p>Hallandstrafiken har under ett flertal år sett över och dragit in olönsam trafik, så kallat lågfrekvent resande. Att dra in ytterligare trafik måste enligt förvaltningen utredas noggrant för att inte hamna i en negativ spiral där intäkterna minskar. Prognosen för resandet är att år 2024 vara tillbaka på en nivå som motsvarar resandet 2019.</p>

Granskningsresultat - Måluppfyllelse

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
5. Måluppfyllelse	a) När nämnden uppsatta mål för verksamheten?	Grå	Revisionsfrågan går inte att bedöma när inte verksamheten har gjort en bedömning av måluppfyllelsen. Däremot har bedömning skett för respektive indikator som är kopplad till målen. Av dem kan vi utläsa att fem indikatorer når upp till det satta målvärdet och två indikatorer hamnar precis under målvärdet.
	b) När nämnden uppsatta mål för ekonomin?	Röd	Hallandstrafiken redovisar en negativ budgetavvikelse på -13,2 mnkr, vilket motsvarar en avvikelse på 2,5 procent mot budgeten. Den största resultatpåverkande avvikelsen står biljettintäkterna för (-23 mnkr). Minskade kostnader kompenserar delvis för intäktsbortfallet.

Granskningsresultat - Internkontrollplan

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
6. Riskanalys	a) Har riskanalys utförts i enlighet med direktiv?	Grön	Riskanalysen definierar riskområden och risker, vilka har bedömts utifrån sannolikhet för inträffande och konsekvens/allvarlighetsgrad. Riskanalys har analyserats utifrån riskens konsekvens och sannolikhet för inträffande. Riskerna har kategoriserats utifrån riskkategorier, riskområden och risker. Totalt har 11 risker identifierats.
	b) Finns en dokumenterad riskanalys för intern kontroll?	Grön	Riskanalysen är dokumenterad. Riskanalys inför internkontrollplan 2023 har behandlats av nämnden den 30 mars 2023.
7. Plan för intern kontroll	a) Har plan upprättats i enlighet med direktiv?	Grön	En internkontrollplan för år 2023 har upprättats med 11 risker med tillhörande kontrollmoment. Kontrollmomenten har en beskrivning av kontrollmetoder, redovisningsfrekvens och ansvarig för genomförande.

Granskningsresultat - Internkontrollplan

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
7. Plan för intern kontroll	b) Har nämnden antagit plan för innevarande år?	Grön	Driftnämnden har upprättat en internkontrollplan vid sammanträdet den 30 mars 2023 för år 2023.
	c) Är planen heltäckande, dvs. omfattar den förekommande risker av olika slag?	Grön	Riskerna omfattar både huvudprocess och stödprocesser. Riskerna rör dels verksamhet och kunder som bristfällig infrastruktur, förarbrist och IT säkerhet, dels förvaltningens ekonomi, index i trafikavtalen, och till sist arbetsmiljörisker kopplade till verksamhetsövergången från bolag till nämnd.
8. Rapportering av intern kontroll	a) Har nämnden upprättat direktiv för rapportering till nämnden?	Grön	Redovisningsfrekvens av kontrollmoment framgår av nämndens internkontrollplan för 2023. Kontrollmoment ska följas upp i samband med uppföljningsrapport 2 och genom årsrapport.

Granskningsresultat - Internkontrollplan

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
8. Rapportering av intern kontroll	b) Sker rapportering till nämnden enligt direktiv?	Grön	Vid sammanträdet den 28 september 2023 redovisas en första uppföljning av IK-planen till nämnden i samband med Uppföljningsrapport 2. Uppföljning av internkontrollplan per helår har rapporterats den 15 februari 2024.
	c) Fokuserar rapportering på resultat och analys?	Grön	I uppföljningsrapport 2 och uppföljning för helår anges bedömning av resultat. För varje kontrollmoment beskrivs tydligt metoden som använts vid genomförd kontroll, resultatet av genomförd kontroll samt en kortfattad beskrivning av vad som genomfört och planeras och åtgärd.
	d) Vidtar nämnden vid behov åtgärder utifrån lämnad rapportering?	Gul	I uppföljningsrapport 2 bedöms 2 risker som uppfyllda, 2 som delvis uppfyllda och 7 som ej uppfyllda. I protokoll kan vi utläsa att den övergripande bedömningen är att förvaltningen vidtagit åtgärder som möter aktuella riskområden utifrån beslutade kontrollmoment. Uppföljning av risker kopplat till verksamhetsövergången från bolag till förvaltning kvarstår dock, och beskrivs genomföras under kvartal fyra 2023 tillsammans med representanter från förvaltningen, regionkontoret och de fackliga organisationerna. Vid uppföljningsrapport per helår har 3 kontrollmoment bedömts som uppfyllda och 7 som delvis uppfyllda. Ett kontrollmoment, "Verksamhetsövergång - system som Lynx" saknar bedömning. Den beskrivs under resultat som "Omhändertaget och högprioriterat".
	e) Sker rapportering till styrelse i enlighet med direktiv?	Grön	Driftnämnden har den 15 februari 2024 beslutat att överlämna årsrapporten till Regionstyrelsen.

Granskningsresultat - Utökad granskning

Revisionsfrågor		Bedömning	Kommentar
9. Rapportering av intern kontroll	a) Har nämnden beslutad delegationsordning samt attestordning?	Grön	Nämnden har vid sammanträdet den 20 januari 2023 beslutat om att anta förslagen delegationsordning. Vi har mottagit en upprättad attestordning för verksamheten.
	b) Har nämndens verksamhet inkluderats i de samverkansformer som finns i regionen kring olika samverkansfrågor på ledningsnivå samt operativ nivå?	Grön	Vid intervju framgår det att vid övergången från bolag till nämnd tillkom det ca. 35 nya nätverk de blev inbjudna till. Det har varit svårt att delta inom alla nätverken och samverkansformer då alla inte är av relevans för nämndens verksamhet. Det framgår även att det i början av januari 2023 fanns en bristande kommunikation kring vilka forum och nätverk de skulle närvara vid. I möten med säkerhetsledningen pågår det i dagsläget en diskussion om var det är relevant för nämnden att sitta med då många av nätverken och forumen kopplar an till sjukhusfrågor.